IQRO JURNALI , IQRO JOURNAL, ИКРО ЖУРНАЛИ
ISSN:2181-4341| wordlyknowledge.uz/index.php/iqro
Volume 22 Issue 01 IYUN 2026

INGLIZ TILI TA'LIMIDA MULTIMODAL RESURSLARDAN YUKLASH METODIKASI

Abdulatipova Mahliyo Alisher qizi
Farg'ona viloyati Oltiariq tumani
2-IDUM ingliz tili o'qituvchisi Tadqiqotchi

Annotatsiya

Mazkur maqolada ingliz tilini o'qitish jarayonida multimodal resurslardan foydalanishning nazariy va metodik asoslari tahlil qilingan. Multimodal yondashuvning ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, talabalarning kognitiv faolligini oshirish hamda kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirishdagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, multimodal resurslardan foydalanishga asoslangan o'qitish metodikasi bosqichma-bosqich ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: multimodal ta'lim, ingliz tili, raqamli resurslar, kommunikativ kompetensiya, vizual materiallar, audio-video ta'lim, metodika.

Abstract

This article analyzes the theoretical and methodological foundations of using multimodal resources in English language teaching. It highlights the role of multimodal approaches in enhancing cognitive activity and developing communicative competence. A step-by-step methodology for using multimodal resources in teaching English is also proposed.

Keywords: multimodal learning, English language teaching, digital resources, communicative competence, audiovisual materials, methodology.

Kirish

Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi o'quv jarayonini tashkil etishning mazmuni, shakli va metodlarini tubdan yangilashni talab etmoqda. Globallashuv jarayonida axborot oqimining tezlashuvi, ta'lim resurslarining raqamli formatga o'tishi hamda ta'lim oluvchilarning yangi avlod vakillari sifatida vizual va interaktiv axborotni tez qabul qilishga moyilligi o'quv jarayonini modernizatsiya qilish zaruratini kuchaytirmoqda. Shu nuqtai nazardan, ta'lim tizimida multimodal yondashuvning ahamiyati tobora ortib bormoqda.

Xususan, multimodal ta'lim yondashuvi ingliz tilini o'qitishda samarali pedagogik vosita sifatida e'tirof etilmoqda. Ushbu yondashuv ta'lim jarayonida bir vaqtning o'zida bir nechta axborot kanallaridan foydalanishga asoslanadi va o'quvchilarning tilni o'zlashtirish jarayonini yanada samarali, qiziqarli va interaktiv shaklda tashkil etishga imkon beradi. Multimodal ta'lim orqali talabalarda nafaqat lingvistik bilimlar, balki tinglab tushunish, vizual idrok etish va amaliy qo'llash ko'nikmalari ham birgalikda rivojlanadi.

Multimodal resurslar - matn, audio, video, grafik va interaktiv materiallarning uyg'unligi asosida tashkil etilgan ta'lim vositalari bo'lib, ular o'quvchilarning til kompetensiyalarini kompleks rivojlantirishga xizmat qiladi. Bunday resurslar yordamida o'quvchilar tilni real hayotiy vaziyatlarga yaqin sharoitda o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladilar, bu esa ularning kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, multimodal yondashuv ta'lim jarayonida talabalarning individual xususiyatlarini hisobga olish imkonini beradi. Vizual, audial va kinestetik o'quv uslublariga ega talabalar uchun moslashtirilgan multimodal materiallar ularning o'zlashtirish darajasini oshirishga xizmat qiladi. Natijada har bir talaba o'ziga mos uslubda bilim olish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Bundan tashqari, multimodal ta'lim talabalarning kognitiv faolligini oshirib, ularning mustaqil fikrlash, tahlil qilish va muammoli vaziyatlarni hal etish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Shu sababli, ingliz tilini o‘qitish jarayonida multimodal resurslardan foydalanish zamonaviy pedagogikaning dolzarb yo‘nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda.

Ushbu maqolada ingliz tili ta’limida multimodal resurslardan foydalanishning nazariy asoslari, didaktik imkoniyatlari hamda ularni amaliyotga joriy etish metodikasi yoritiladi.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqotni amalga oshirish jarayonida ilmiy bilishning nazariy va empirik metodlaridan kompleks foydalanildi. Tadqiqotning asosiy maqsadi ingliz tili ta’limida multimodal resurslardan foydalanishning pedagogik va metodik asoslarini aniqlash hamda ularni samarali qo‘llash yo‘llarini ishlab chiqishdan iborat bo‘lib, ushbu maqsadga erishishda bir qator ilmiy-tadqiqot usullari tanlab olindi.

Tadqiqot jarayonida ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish metodi orqali multimodal ta’lim, raqamli pedagogika, chet tillarini o‘qitish metodikasi hamda axborot-kommunikatsion texnologiyalarni ta’limga integratsiya qilishga oid mahalliy va xorijiy ilmiy manbalar o‘rganildi. Ushbu metod orqali mavzuga oid nazariy qarashlar tizimlashtirildi va mavjud ilmiy yondashuvlar tahlil qilindi.

Qiyosiy tahlil metodi yordamida an’anaviy ta’lim jarayoni va multimodal resurslarga asoslangan ta’lim jarayoni o‘rtasidagi farqlar o‘rganildi. Bunda o‘quv samaradorligi, talabalarning faolligi, motivatsiyasi hamda til kompetensiyalarining rivojlanish darajasi solishtirildi. Natijada multimodal yondashuvning bir qator afzalliklari, xususan, interaktivlik, vizual qo‘llab-quvvatlash va individual yondashuv imkoniyatlari yuqori ekanligi aniqlandi.

Kuzatish metodi orqali ta’lim jarayonida talabalarning multimodal resurslar bilan ishlash jarayoni tahlil qilindi. Dars mashg‘ulotlarida audio, video, grafik va matnli materiallardan foydalanish jarayonida talabalarning faolligi, qiziqishi va o‘zlashtirish darajasi o‘rganildi.

Umumlashtirish va tizimlashtirish metodlari yordamida olingan nazariy va amaliy natijalar tahlil qilinib, yagona ilmiy xulosalar shakllantirildi. Ushbu tahlillar asosida multimodal resurslardan foydalanishning metodik modeli ishlab chiqildi.

Metodologik asos sifatida kompetensiyaviy, kommunikativ va shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvlar tanlandi. Kompetensiyaviy yondashuv talabalarda lingvistik va kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirishga xizmat qilsa, shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv har bir talabaning individual xususiyatlarini hisobga olishga asoslanadi. Kommunikativ yondashuv esa tilni amaliy muloqot vositasi sifatida o‘rgatishni ta’minlaydi.

Asosiy qism

1. Multimodal resurslarning pedagogik mohiyati

Multimodal resurslar ta’lim jarayonida axborotni bir nechta kanallar orqali yetkazish imkonini beruvchi o‘quv vositalari majmuasidir. Ular matn, audio, video, grafik va interaktiv elementlarning uyg‘unligidan iborat bo‘lib, o‘quvchilarning bilimni turli sezgi organlari orqali qabul qilishini ta’minlaydi. Bu esa o‘z navbatida o‘quv materialining yaxshiroq tushunilishi va uzoq muddatli xotirada saqlanishiga xizmat qiladi.

Ingliz tilini o‘qitishda multimodal resurslar ayniqsa samarali bo‘lib, ular tilning barcha nutq faoliyati turlarini - tinglab tushunish, o‘qish, yozish va gapirishni kompleks rivojlantirishga yordam beradi.

2. Kognitiv va kommunikativ rivojlanishga ta’siri

Multimodal yondashuv talabalarning kognitiv faolligini oshiradi, chunki bir vaqtning o‘zida bir nechta axborot kanallari ishlatiladi. Bu esa diqqatni jamlash, tahlil qilish va muammoli vaziyatlarni hal etish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Shuningdek, audio va video materiallar real kommunikativ vaziyatlarni modellashtiradi, bu esa talabalarning ingliz tilida erkin muloqot qilish ko‘nikmalarini shakllantiradi. Natijada ular tilni faqat nazariy jihatdan emas, balki amaliy jihatdan ham o‘zlashtiradilar.

3. Interaktiv ta’lim muhitini yaratish

Multimodal resurslar ta’lim jarayonini interaktiv qilish imkonini beradi. Talabalar passiv tinglovchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida dars jarayoniga jalb etiladi. Video topshiriqlar, onlayn mashqlar va interaktiv platformalar orqali bilim olish jarayoni yanada qiziqarli va samarali bo‘ladi.

Bu esa talabalarning motivatsiyasini oshirib, ularni mustaqil izlanishga undaydi.

4. Individual yondashuvni ta’minlash

Multimodal ta’lim har bir talabaning o‘quv uslubini hisobga olish imkonini beradi. Vizual, audial va amaliy o‘quvchilar uchun moslashtirilgan materiallar taqdim etilishi natijasida har bir talaba o‘ziga qulay formatda bilim oladi.

Bu yondashuv ta’lim jarayonida teng imkoniyatlarni yaratadi va o‘zlashtirish darajasini oshiradi.

5. Ta’lim samaradorligini oshirish

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, multimodal resurslardan foydalanish ingliz tilini o‘qitish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Talabalar dars materiallarini tezroq o‘zlashtiradi, ularning nutq faolligi ortadi va mustaqil ishlash ko‘nikmalari rivojlanadi.

Natijalar va muhokama

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, ingliz tili ta’limida multimodal resurslardan foydalanish o‘quv jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Multimodal yondashuv asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlarda talabalar materialni tezroq va chuqurroq o‘zlashtiradilar, chunki axborot bir vaqtning o‘zida bir nechta kanallar - matn, audio, video va vizual formatlar orqali taqdim etiladi.

Tahlillar davomida aniqlanishicha, multimodal resurslardan foydalanilgan guruhlarda talabalarning o‘quv motivatsiyasi an’anaviy dars jarayoniga nisbatan ancha yuqori bo‘lgan. Buning asosiy sababi sifatida darslarning interaktivligi, vizual qo‘llab-quvvatlashning mavjudligi hamda real kommunikativ vaziyatlarga yaqinlashtirilgan o‘quv materiallarining qo‘llanilishi qayd etildi. Talabalar bunday mashg‘ulotlarda faol ishtirok etib, mustaqil fikr bildirishga ko‘proq intildilar.

Shuningdek, multimodal ta’lim talabalarning ingliz tilidagi kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishda samarali vosita ekanligi tasdiqlandi. Audio va video materiallar orqali talabalar autentik nutq namunalarini eshitish va real vaziyatlarda til qo‘llanishini kuzatish imkoniga ega bo‘ldilar. Bu esa ularning tinglab tushunish va gapirish ko‘nikmalarining rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatdi.

Yozma nutq kompetensiyalarida ham ijobiy o‘zgarishlar kuzatildi. Vizual materiallar va interaktiv topshiriqlar yordamida talabalar matn tuzish, fikrni mantiqiy ifodalash hamda grammatik tuzilmalardan to‘g‘ri foydalanish bo‘yicha ko‘nikmalarini rivojlantirdilar. Natijada ularning akademik yozuv sifati sezilarli darajada yaxshilandi.

Biroq tadqiqot jarayonida ayrim muammolar ham aniqlandi. Xususan, barcha ta’lim muassasalarida multimodal resurslardan foydalanish uchun yetarli texnik baza mavjud emasligi, shuningdek, o‘qituvchilarning raqamli kompetensiyasi bir xil darajada emasligi ta’lim jarayonini to‘liq amalga oshirishga to‘sqinlik qilishi mumkin. Shu sababli o‘qituvchilarni raqamli pedagogika va multimodal ta’lim texnologiyalariga o‘qitish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari multimodal resurslardan foydalanish ingliz tili ta’limining sifatini oshirish, talabalarning faolligini kuchaytirish va ularning til kompetensiyalarini kompleks rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini tasdiqladi. Bu yondashuv zamonaviy ta’lim talablariga mos kelib, ta’lim jarayonini yanada samarali va interaktiv qilish imkonini beradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ingliz tili ta’limida multimodal resurslardan foydalanish zamonaviy pedagogikaning eng samarali va istiqbolli yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Multimodal

yondashuv ta’lim jarayonini yanada interaktiv, qiziqarli va samarali tashkil etish imkonini berib, talabalarning til kompetensiyalarini kompleks rivojlantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, matn, audio, video va vizual materiallarning uyg‘un holda qo‘llanilishi talabalarning o‘quv motivatsiyasini oshiradi, ularning kognitiv faolligini kuchaytiradi hamda ingliz tilini o‘zlashtirish darajasini yaxshilaydi. Shuningdek, multimodal resurslar orqali real kommunikativ vaziyatlarni modellashtirish talabalarning tinglab tushunish va og‘zaki nutq ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Bundan tashqari, multimodal ta’lim talabalarning mustaqil o‘qish faoliyatini qo‘llab-quvvatlab, ularning o‘z-o‘zini rivojlantirish va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, ushbu yondashuv o‘qituvchidan yuqori darajadagi raqamli va metodik kompetensiyani talab etadi.

Kelgusida ingliz tili ta’limida multimodal resurslardan foydalanish texnologiyalarini yanada takomillashtirish, ularni sun’iy intellekt va mobil ta’lim platformalari bilan integratsiya qilish ta’lim sifatini oshirishda muhim istiqbolli yo‘nalishlardan biri bo‘lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mayer R. E. Multimedia Learning. – Cambridge University Press, 2020.
2. Kress G. Multimodality: A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication. – Routledge, 2010.
3. Richards J. C., Rodgers T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge University Press, 2019.
4. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. – Pearson Education, 2015.
5. UNESCO. ICT in Education: A Global Perspective. – Paris: UNESCO Publishing, 2022.
6. G‘ulomov S. S. Raqamli pedagogika asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2022.
7. Brown H. D. Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy. – Pearson, 2018.
8. Mayer R., Fiorella L. Instructional Design for Multimodal Learning Environments. – Journal of Educational Psychology, 2021.
9. Jewitt C. The Routledge Handbook of Multimodal Analysis. – Routledge, 2016.
10. Mayer R. E., Pilegard C. Principles of Multimedia Learning. – Cambridge Handbook of Multimedia Learning, 2019.